Eurooppalainen Suomi ry
Siltasaarenkatu 4, 7. krs.
00530 Helsinki
es@eurooppalainensuomi.fi
+358 41 432 6510

Eduskunta
Eduskunnan suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

**EUROOPPALAINEN SUOMI RY:N LAUSUNTO**

**ASIA** **U 45/2018 vp**

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista**

1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (rahoituskehysasetus);

2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös);

3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus);

4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus);

5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä;

6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä)

https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/U+45/2018

**YHTEENVETO**

Eurooppalainen Suomi ry kiittää suurta valiokuntaa lausuntopyynnöstä koskien valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission rahoituskehykseen liittyvistä ehdotuksista. Eurooppalainen Suomi korostaa lausunnossaan Euroopan unionin merkitystä Suomelle. Järjestö haluaa kiinnittää suuren valiokunnan huomion siihen, että EU:n arvo Suomelle muodostuu muustakin kuin EU:n budjetista ja Suomen maksuosuuksien määrästä – se on kannattava investointi.

Lisäksi Eurooppalainen Suomi toteaa tiivistetysti seuraavaa:

- Rahoituskehyksen esitetty kokonaistaso on tyydyttävä. Eurooppalaisen Suomen mielestä rahoituskehyksen esitetty kokonaistaso ei lisää Suomen maksutaakkaa kohtuuttomasti.
- Prosentin kymmenyksien sijasta Suomessa pitäisi keskustella jo tehtyjen päätösten loppuun saattamisesta, yleiseurooppalaisten toimintapuitteiden edistämisestä ja siitä minkälaisen Euroopan tulevaisuuden Suomi haluaa realisoituvan rahoituskehyksen kautta.
- Toivotamme lämpimästi tervetulleeksi rahoituskehyksen kytkemisen Euroopan unionin oikeusvaltioperiaatteeseen ja yleiseen arvopohjaan, jota muun muassa Agenda2030 edistää.
- Suomen on edistettävä rahoituskehykseen sisältyvän Rights and Values programme 2021-2027 kehittämistä kohti mallia, jossa myös EU:n arvopohjaa puolustavat ruohonjuuritason kansalaisjärjestöt voivat hakeutua ohjelman pariin. Ohjelman riittävä rahoitus on turvattava.

Eurooppalainen Suomi ry

**EUROOPAN UNIONIN TUOTTAMA LISÄARVO SUOMELLE**

EU on kannattava ja tuottoisa investointi Suomelle. Työkaluna Euroopan unioni mahdollistaa sellaisten globaalien haasteiden kanssa painimisen, joihin Suomi yksin ei pysty vastaamaan. Ilmastonmuutoksen torjuminen, rauhan ylläpitäminen Euroopassa ja digitalisaatio ovat vain muutamia esimerkkejä monista sellaisista haasteista, joihin vastaukset löydetään parhaiten yhteistyöllä. Jos näitä asioita ei tehtäisi yhdessä EU-tasolla, kustannukset kansalliseen budjettiin olisivat merkittävästi korkeammat ja osin mahdottomia yksittäisen jäsenvaltion toteutettaviksi.

Globaalien haasteiden ohella Euroopan unioni tuottaa myös niin sanottuja näkymättömiä hyötyjä, joiden vaikutukset Suomen talouteen ja kansalaisten arkeen ovat merkittäviä. EU:n taloudelliset ja laajemmat hyödyt konkretisoituvat muun muassa kauppapolitiikassa, sisämarkkinoissa, vapaassa liikkuvuudessa ja laajamittaisessa yleiseurooppalaisessa yhteistyössä. Lisäarvoa tuottavat myös arkea helpottavat ratkaisut, kuten kotimaanhintaiset verkkovierailut EU-maissa.

**RAHOITUSKEHYKSEN KOKONAISTASO**

Keskustelu Euroopan unionin rahoituskehyksen kokonaistasosta on edennyt väärillä urilla, kun useat EU-jäsenmaat ovat lukinneet kantansa rahoituskehyksen suuruudesta nykytasolle ja/tai vaativat sen pienentämistä suhteessa Iso-Britannian mahdollisen EU-eron aiheuttamaan vajeeseen rahoituksessa. Eurooppalaisen Suomen mielestä Euroopan unionin rahoituskehyksen 2021-2027 esitetty kokonaistaso (1,11 %) Euroopan unionin jäsenmaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta on Suomen näkökulmasta tyydyttävä eikä kokonaistasoa pidä laskea esitetystä.

Eurooppalaisen Suomen mielestä rahoituskehyksen esitetty kokonaistaso ei lisää Suomen maksutaakkaa kohtuuttomasti.

Nykymuodossaan rahoituskehysesitys edellyttää kuitenkin jäsenmaiden entistä suurempaa panostusta ilmasto- ja ympäristötoimenpiteisiin ja erityisesti maaseudun kehittämiseen, johon komission esitys kohdisti yli neljänneksen leikkaukset.

Prosentin kymmenyksien sijasta hyödyllisempää olisi keskustella jo tehtyjen päätösten loppuun saattamisesta, yleiseurooppalaisten toimintapuitteiden edistämisestä ja siitä minkälaisen Euroopan tulevaisuuden Suomi ja muut EU-jäsenmaat haluavat realisoituvan rahoituskehyksen kautta. Rahoituskehys tulisi mitoittaa näiden yhdessä sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi sen sijaan, että tarkastellaan Suomen nettomaksuaseman mahdollisia muutoksia. Eurooppalainen Suomi muistuttaa, että hyvin toimivien sisämarkkinoiden hyöty pitää arvioida yhdessä perinteisen nettojäsenmaksulaskennan rinnalla.

**EUROOPAN UNIONIN ARVOPOHJAN VAHVISTAMINEN**

Eurooppalainen Suomi toivottaa lämpimästi tervetulleeksi rahoituskehyksen kytkemisen EU:n oikeusvaltioperiaatteeseen. Puolan, Unkarin ja muutamien muiden EU-jäsenmaiden toiminta alleviivaa tarvetta vahvemmille työkaluille, joilla EU:n perussopimuksiin kirjattuja arvoja ja periaatteita ylläpidetään. Yhteisiä varoja ei pidä kohdentaa maihin, joiden toiminta loukkaa näitä arvoja ja periaatteita.

Erityisen huolissaan Eurooppalainen Suomi on oikeusvaltioperiaatteita väheksyvien maiden poliittisesta kehityksestä, jota käytännössä tuetaan EU:n uskottavuuden kustannuksella. Negatiivisella kehityksellä on kauaskantoiset vaikutukset paitsi yleisesti EU-jäsenmaiden kansalaisten myös erityisesti yritysten, työntekijöiden, toimittajien, kansalaisjärjestöjen aktiivien ja yhteiskunnallisten aktivistien toimintaan.

EU:n uskottavuuden kannalta arvopohjan vahvistaminen EU-jäsenmaissa on kiistattoman tärkeä asia.

Tämän lisäksi on huomioitava myös Euroopan unionin ulkosuhteet, työ köyhyyden vähentämiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi maailmalla. Tässä EU:n ulkosuhderahoitusjärjestelmä rahoituskaudella 2021-2027 (E 75/2018 vp) on erityisen merkityksellinen.

Eurooppalainen Suomi tukee komission esitystä EU:n ulkosuhderahoituksen kokonaismäärärahan kasvattamisesta ja järjestelmän joustavoittamisesta, tehostamisesta ja yksinkertaistamisesta. EU:n vahva sitoutuminen Agenda 2030 toimintaohjelmaan on kannatettavaa myös tulevaisuudessa.

**RIGHTS AND VALUES PROGRAMME 2021-2027**

Eurooppalainen Suomi haluaa kiinnittää suuren valiokunnan huomion rahoituskehykseen sisältyvään Euroopan komission esitykseen nimeltään Rights and Values programme 2021-2027. Esityksen taustalla on kunnianhimoinen tavoite EU:n arvopohjan vahvistamisesta tukemalla niiden parissa toimivia tahoja, kuten kansalaisjärjestöjä, yrityksiä ja yhteiskunnallisia tahoja. Lopputuloksena on tarkasta analyysistä huolimatta esitys, joka on nykyisessä muodossaan tuomittu epäonnistumaan tarkoituksessaan.

Nykyisessä muodossaan Rights and Values programme 2021-2027 pitkälti sulkee rahoituksen ulkopuolelle kansalaisjärjestöt, joiden toiminta on paikallista tai valtakunnallista. Esityksen sisältämät äärimmäisen tiukat rajoitukset rahoituksen pariin pääsystä sulkevat ulkopuolelleen valtaosan ruohonjuuritason organisaatioista suuressa osassa EU-jäsenmaita, myös Suomessa. Esityksen 641 miljoonan euron budjetti rahoituskaudelle on riittämätön suhteessa hakijoiden määrään ja haasteiden mittakaavaan. Hakijoihin lukeutuvat myös valtiot, yritykset, kolmannet maat ja kansainväliset organisaatiot ja vain 47 miljoonaa euroa on varattu kansalaisjärjestöille EU-jäsenmaissa. 27 jäsenmaassa toimivien kansalaisjärjestöjen näkökulmasta seitsemälle vuodelle varattu summa on täysin riittämätön.

Eurooppalainen Suomi ja useat muut kansalaisjärjestöt EU-jäsenmaissa esittivät rahoituskehysneuvottelujen alkuvaiheessa European Values -instrumentin luomista EU:n arvopohjan vahvistamiseksi. Komission vastaus parlamentin kannattamaan esitykseemme, eli vesitetty Rights and Values programme 2021-2027, voi yhä sisällyttää alkuperäisen esityksemme keskeiset tavoitteet ja siten saavuttaa tarkoituksensa.

Rights and Values programme 2021-2027 tulee muokata seuraavasti:

- Soveltamisalaa on laajennettava koskemaan myös paikallisesti ja kansallisesti toimivia kansalaisjärjestöjä, joiden toiminta kattaa Euroopan arvopohjan vahvistamisen EU:n perussopimuksen artikla 2. mukaisesti.
- Rahoituksen pariin pääsyn äärimmäisen tiukkoja rajoituksia on kevennettävä siten, että myös ruohonjuuritason organisaatioilla on realistinen mahdollisuus hakea toiminnalleen tukea.
- EU:n on sitouduttava käyttämään rajojensa sisällä tapahtuvaan EU:n arvopohjan vahvistamiseen yhtä paljon resursseja kuin se käyttää tämän tavoitteen edistämiseen kolmansissa maissa. Tällöin instrumentin budjetiksi muodostuisi 1,4-2 miljardia euroa tulevaan rahoituskehykseen. Lisäksi aiempaa merkittävämpi osa tästä rahoituksesta on kohdennettava kansalaisjärjestöille valtiollisten toimijoiden ja yritysten sijasta.

Esitetyillä muutoksilla Euroopan unionin arvopohjan vahvistamiseen saadaan merkittävästi lisää voimavaroja aktivoimalla ruohonjuuritason toimijat siellä, missä ihmiset muutenkin ovat. Muutos ajattelussa voidaan toteuttaa vain alhaalta ylöspäin tapahtuvalla työllä – ei sanelemalla ajatuksia ylhäältä käsin. Suomi on omalla toiminnallaan ja kansalaisjärjestöille ohjaamallaan tuella esimerkkitapaus EU-jäsenmaiden joukossa ja tämän esimerkin voimalla EU:n arvopohjaa voidaan vahvistaa myös muissa jäsenmaissa.

EU:n arvopohjan vahvistamisessa on toistaiseksi selkeästi epäonnistuttu. Suomen on otettava tiukka linja ja puolustettava EU:n arvopohjaa kaikilla käytössä olevilla keinoilla.

Lisätietoja Euroopan komission Rights and Values programme 2021-2027:stä:
https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2018-383_en

Eurooppalainen Suomi ry

**LAUSUNTOPYYNNÖN ERITYISET KYSYMYKSET**

**Mihin rahoituskehysten kokonaistason tulisi asettua, jotta ratkaisu ei lisää Suomen maksutaakkaa kohtuuttomasti, mutta mahdollistaa keskeisten EU:n painopisteiden toteutumisen ja turvaa Suomen kohtuullista saantoa?**

Esitetty rahoituskehyksen kokonaistaso on kohtuullinen eikä se lisää Suomen maksutaakkaa kohtuuttomasti. Rahoituskehys leikkaa kuitenkin voimakkaasti koheesio-, maatalous- ja maaseuturahoitusta EU-tasolla siirtäen EU-rahoituksen painopistettä uusiin haasteisiin. Suomen saanto on ymmärrettävästi yksi tulokulma rahoituskehykseen, mutta Eurooppalaisen Suomen mielestä olennaisempaa on lähestyä asiaa sisältöjen kautta – mitä rahoituskehys mahdollistaa ja mitä se mahdollisesti estää?

**Miten rahat tulisi kohdentaa Suomelle ja EU:lle hyödyllisellä tavalla ottaen huomioon se, ettei EU:n toimintaa voida arvioida vain menojen ja tulojen perusteella, vaan suhteessa EU-jäsenyyden tuomaan lisäarvoon mm. kansantaloudelle. Miten ja millaisella rahoituksella kautta voidaan edistää EU:n ja kansallisia tavoitteita?**

Suomen näkökulmasta panostukset Erasmus+ ja Horisontti -ohjelmiin ovat tärkeitä. Erasmus+ ohjelman rahoituksen kaksinkertaistaminen ja lisäykset Horisontti-ohjelmaan ovat molemmat kannatettavia ja Suomelle keskeisiä tapoja tuottaa lisäarvoa EU-jäsenyydestä kansantaloudelle. Ne ovat myös EU-tasolla arvioituna hyödyllisiä panostuksia, joilla on jo todennettuja tuloksia tuottavuuteen ja työllisyyteen sekä korkeaan osaamiseen. Harvaan asuttuna maana Suomi on erilaisessa asemassa suhteessa moneen muuhun EU-jäsenmaahan. Suomen etuna on älykäs erikoistuminen (http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/), joka yhdistettynä aluekehitykseen, EU:n tutkimusohjelmiin ja Erasmus+ -ohjelmaan tuottaa erityistä hyötyä maalle ja sen eri alueille. Erityisen tärkeänä Eurooppalainen Suomi näkee Suomen kannalta Horisontti-ohjelman uuden painotuksen biotalouteen, ruokaan ja metsätalouteen liittyvään tutkimukseen sekä soveltavaan tutkimukseen.

Leikkaukset EU:n sosiaalirahastoon huolestuttavat Eurooppalaista Suomea. Nuorisotyöttömyys on edelleen hälyttävän korkealla tasolla useissa EU-jäsenmaissa ja aivovuoto aiheuttaa haasteita jopa Suomen lähialueilla. Tämä on omiaan lisäämään levottomuutta EU:n sisällä ja aiheuttamaan turhautumista sekä jäsenmaissa, joista nuoriso pakenee työn perässä, että maissa joihin siirtyy merkittäviä määriä korkeakoulutettuja nuoria työn ja paremman tulevaisuuden perässä. EU:n sosiaalirahasto ei ratkaise ongelmaa, mutta siitä leikkaaminen voi osaltaan vähentää puuttumiskeinoja.

Suomen näkökulmasta lisäarvoa voidaan tuottaa myös investoinneilla tutkimusaloihin, joissa Suomella on erityisosaamista. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi maa-, metsä-, bio- ja kiertotalous, joiden kautta voidaan hakea ratkaisuja globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen. Euroopan komission esittämä kymmenen miljardin euron lisäpanos tälle sektorille tarjoaa mahdollisuuksia paitsi Suomelle myös toimialojen uudistumiselle, uusille innovaatioille ja yrityksille.

Edellä mainittujen lisäksi panostukset muun muassa ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen sekä vakauden edistämiseen naapuruuspolitiikan kautta ovat kannatettavia kokonaisuuksia, joilla on suora positiivinen vaikutus myös Suomelle.

**Vastaavatko kehykset EU:n uusiin haasteisiin ja lisäävätkö ne politiikkatoimien johdonmukaisuutta?**

Euroopan unionin tulevaisuuden yksi keskeinen haaste on välttää stagnaatio. Keskustelu Euroopan tulevaisuudesta on jatkunut vuosia, mutta näköpiirissä ei vieläkään ole konsensusta perusperiaatteista, saati kirkasta päämäärää, jota tavoitella yhdessä. Politiikkatoimien johdonmukaisuutta on haastavaa arvioida, koska EU-politiikka ei aina näyttäydy erityisen johdonmukaisena. Rahoituskehysneuvottelujen aikana käytävät keskustelut auttavat kuitenkin kirkastamaan vastauksia EU:n haasteisiin nyt ja tulevaisuudessa. Prosessi on tärkeä osa keskustelussa Euroopan tulevaisuudesta.

Esitetyt rahoituskehykset eivät ole täydellinen paketti, mutta niillä on potentiaali vastata osaan EU:n haasteista. Politiikkatoimien johdonmukaisuutta haittaavat kuitenkin rahoituskehykseen ja muuhunkin EU-päätöksentekoon liittyvät haasteet päätöksentekojärjestelmissä. Erityisen toivottavaa olisikin harkittu ja asteittainen siirtyminen yksimielisyydestä kohti määräenemmistöpäätöksentekoa.

Eurooppalainen Suomi ry

**Riittävätkö rahat kaikkien politiikkojen toteuttamiseen? Miten rahojenkäytön vastuullisuus ja läpinäkyvyys turvataan? Onko rahoituslähteitä tarpeen etsiä uusista rahoituslähteistä? Mitä vaihtoehtoja on käytettävissä? Kannattaako rahojen kierrättäminen Brysselin kautta?**

Kaikkia keskeisiä EU:n painopisteitä ei esitetyllä kehyksellä saada toteutettua, ellei EU:n omaa varainhankintaa kehitetä edelleen tai rahoituskehyksen kokoa kasvateta. Tämä ei toisaalta ole tarkoituskaan, sillä Brexitin lopulliset vaikutukset ovat epäselvät ja Iso-Britannian ja EU:n tuleva suhde vasta hakemassa muotoaan. Emme siten tiedä mikä Iso-Britannian mahdollisen EU-eron aiheuttama lopullinen lovi EU-budjetissa on.

Euroopan unionin rahoitusmalli on monimutkainen ja sisältää erilaisia poikkeuksia, kuten jäsenmaksualennuksia, joista olisi syytä luopua. Budjetoinnin läpinäkyvyyden korostaminen tulisi olla yksi Suomen keskeisistä tavoitteista rahoituskehysneuvotteluissa, vaikkei läpinäkyvyys todennäköisesti ole sen heikommalla tasolla kuin jäsenmaiden omissakaan budjetoinneissa.

Uusien rahoituslähteiden etsimisessä ongelmaksi muodostuu toistuvasti EU-jäsenmaiden kielteinen suhtautuminen maiden maksuosuuksien mahdolliseen kasvuun. Päästökauppa ja muovivero ovat hyviä esimerkkejä kannatettavista ratkaisuista, joita varmasti keksitään lisää, mikäli tahtoa EU-jäsenmaista löytyy. Uudet tulonlähteet ovat Eurooppalaisen Suomen näkökulmasta lähtökohtaisesti positiivinen asia ja voivat osaltaan pienentää EU-jäsenmaiden omia maksuosuuksia. Tärkeintä on kuitenkin saada EU:n lisäarvoa tuottavat kokonaisuudet toteutukseen, vaikka se tarkoittaisikin jäsenmaiden maksuosuuden maltillista kasvua.

EU:n on oltava iso isoissa asioissa ja pieni pienissä asioissa. Tämä periaate, jota myös Suomi on edistänyt, toimii Eurooppalaisen Suomen näkökulmasta myös rahojen kierrättämisessä Brysselin kautta. Tästä esimerkkeinä ovat aiemmin mainitut Erasmus+ ja Horisontti -ohjelmat ja tulevaisuudessa EU-jäsenmaiden välisen turvallisuusyhteistyön lisääntyminen.

Toisaalta samalla on syytä tarkastella, onko kaikkien nykyisten toimintojen pyörittäminen EU:n kautta järkevää ja uskallettava tehdä poisvalintoja.

**Muuta**

Eurooppalainen Suomi kannustaa neuvottelevia tahoja sopimaan monivuotisesta rahoituskehyksestä ennen europarlamenttivaaleja 2019. Uuden ohjelmakauden alkaminen ilman hyväksyttyä rahoituskehystä on paitsi Suomen myös Euroopan unionin kokonaisedun vastaista.

**Helsingissä 29.10.2018**

Jouni Ovaska
puheenjohtaja

Niilo Toivonen
varapuheenjohtaja

Minja Timperi
varapuheenjohtaja

Aleksis Pekkalin
varapuheenjohtaja

Lisätietoja:

Aku Aarva
toiminnanjohtaja
+358 41 432 6510
aku.aarva@eurooppalainensuomi.fi